

Tal vid Vänsterpartiets kongress

- Kristina Ljungros, förbundsordförande RFSU

Det är nästan 100 mil härifrån Örebro till den stad där jag är föddes, Kiruna

15 mil kortare än så är det härifrån till Warszawa

För 45 år sedan reste kvinnor från hela Sverige till just Polen för att de var oönskat gravida och behövde avbryta en oönskad graviditet.

Före 1975 fick kvinnor i Sverige inte själva bestämma över sina egna kroppar och fatta beslut om att avbryta en oönskad graviditet. Men det innebar inte att aborter inte utfördes. Valet stod då mellan att köpa en illegal abort i Sverige eller resa utomlands, för de som hade den möjligheten det vill säga. Många från Sverige reste därför till Polen för att göra just detta.

Polenresorna var välkända och tillslut var politiken tvungen att ta i frågan om aborträtten, det gick inte längre att fortsätta med hyckleriet där abort inte tilläts i Sverige men ändå skedde och 1975 fick vi dagens abortlagstiftning.

För några veckor sedan reste jag de 80 mil till Warszawa för att på plats följa frågan om aborträtten.

Idag får du endast göra abort i Polen om du blivit utsatt för sexuellt övergrepp, om den gravidas liv är vid fara eller vid fosterskador

Dessa restriktioner gör att Polen spelar i samma liga som Irland och Malta i tävlingen om de länder i Europa där abort i princip är totalförbjudet.

Men det räcker inte för den katolska kyrkan i Polen som nu startat ett medborgarinitiativ för att abort inte ska tillåtas om det finns fosterskador eller om graviditeten är ett resultat av en våldtäkt. Målet är alltså att inskränka en abortlagstiftning som redan är en av Europas striktaste.

Så snart 100 000 namn har samlats in kommer förslaget att skickas vidare till parlamentet. Namnunderskrifter samlas in utanför kyrkan och med hjälp av den sociala pressen att skriva under är det bara en tidsfråga innan alla underskrifter finns på plats.

När medborgarinitiativet blev känt var premiärministern snabb med att deklarerera sitt stöd för förslaget. Om förslaget blir verklighet kommer det att slå hårt mot framförallt utsatta unga kvinnor i Polen. Men det kan även öppna för inskränkningar i abortlagstiftningen i andra närliggande länder.

Att abort inte är tillåtet redan idag innebär inte att abort inte utförs. Precis som före vi hade fri abort i Sverige så avbryts oönskade graviditeter dagligen. Om du blir oönskat gravid i Polen idag står du inför två val, att köpa en illegal abort i Polen eller att resa till ett grannland och köpa en abort utomlands.

På andra sidan gränsen finns kliniker med information på polska och med polskatalande personal beredd att ta emot personer som har möjlighet att resa.

Om du inte har pengar eller möjlighet att resa så kan du köpa en illegal abort av en extraknäckande läkare i Polen. I tidningarna finns annonser som erbjuder "Full gynekologisk service" eller som hjälper dig att "återfå menssen". Har du inte tillräckligt med pengar? Ja, då blir aborten mer osäker och du kan bortförhandla till exempel bedövningen.

I Polen beräknas årligen 200 000 illegala aborter eller aborter utomlands ske. Det är över 500 aborter per dag. Och de som får betala det högsta priset är framförallt unga och fattiga kvinnor.

För den med pengar finns alltid en väg att köpa en säker abort. Och så har det sett ut i alla tider och så ser det ut just nu över hela världen.

Globalt dör 50 000 kvinnor årligen på grund av illegala och osäkra aborter. På grund av att det finns ett stort politiskt motstånd mot att ge kvinnor rätt att fatta beslut om sina egna kroppar

Men det är inte bara mot abortfrågan det finns ett stort politiskt motstånd.

Även mot att ge unga ogifta personer tillgång till preventivmedel, eller mot att ge unga rätt till sexualupplysning finns ett stort motstånd som drivs av religiösa grupper, nationalistiska och värdekonservativa grupper och partier.

Jag var nyligen på FNs kvinnokommission i New York. Där gjorde Polen och Ungern gemensam sak och vägrade länge att skriva under ungas rätt till sexualupplysning.

Att få tillgång till sexualupplysning är en grundläggande rättighet. När unga får kunskap om sin egen kropp och sexualitet minskar risken för sexuella övergrepp, preventivmedelsanvändningen ökar och fler får redskap för att säga ja eller nej till sex.

Det kommer nu ett stort antal nyanlända till Sverige som har förnekats rätten till sexualupplysning, dels på grund av att de inte fått skolutbildning för att de varit på flykt länge eller för att de gått i skolsystem som inte ger unga rätt till sexualupplysning. Sexuella övergrepp längs flykten är inte heller ovanligt.

Alla unga, oavsett var i världen man befinner sig ska få rätten till sexualupplysning. Vi har därför en viktig uppgift i att alla unga som befinner sig i Sverige får en bra och normkritisk sexualupplysning, oavsett var i landet man bor.

När jag nyligen var i USA passade jag även på att besöka abortkliniker. En solig lördag utanför en av vår systerorganisation Planned Parenthoods kliniker mitt på Manhattan står 15 personer beredda att försöka övertyga personer på väg in på kliniken om att de ska vända om och inte avbryta en oönskad graviditet.

Aktionen har ett tydligt syfte, att försöka hindra kvinnor att fatta beslut om sina egna kroppar och att skuld- och skambelägga personer som gör abort.

Planned Parenthood har volontärer på plats för att ta emot personer på väg in kliniken och för att skydda dem från påhopp från demonstranter. Jag frågar en av volontärerna som är i 30-årsåldern om varför hon har valt att engagera sig för just abortfrågan och får till svar att hon aldrig fick sexualundervisning och nu vill ge tillbaka något till andra som också kanske nekats rätten till detta.

Jag frågar även henne om hon kan ställa upp på bild till vår hemsida men hon vågar inte för rädsla av vad hennes arbetsgivare ska tycka om att hon engagerar sig för abortfrågan.

Att arbeta på en abortklinik är ett utsatt jobb. Anställda ställer sällan upp på bild och har hemliga hemadresser och väljer olika hemvägar för att lura demonstranter som kan tänkas förfölja personalen. På en av Planned Partenthoods kliniker i Colorado sköts såväl personal som patienter till döds så sent som i december.

Men vill vi inte då minska antalet aborter?

Nej, det antalet abort som görs är alltid det rätta, men däremot ska vi självklart minska de oönskade graviditeterna. Men det gör vi inte genom att inskränka abortlagstiftningen.

Att subventionera preventivmedel för unga minskar antalet aborter. Låt mig ta ett konkret exempel. Norrbotten var ett av länen med högst antal aborter och beslöt sig för att satsa på ungas sexuella hälsa. Länet satsade på vidareutbildningar av barnmorskorna, tillgängliga ungdomsmottagningar och subventionerade preventivmedel för unga upp till 26 år. Tack vare bland annat Vänsterpartiet.

Resultatet lät inte vänta på sig, fler började använda preventivmedel och aborttalen halverades på tre år.

Nu fick alla unga, oavsett plånbok möjlighet att själva välja preventivmedel. Men unga i nästan alla andra län kan få betala så mycket som 1500 kronor för sina preventivmedel, en hög summa om man är ung och saknar arbete.

Vi blev därför mycket glada när ni och regeringen presenterade budgeten i höstas och meddelande att unga upp till 21 år oavsett bostadsort ska få tillgång till subventionerade preventivmedel. Det kommer att göra skillnad för de allra yngsta.

Men aborttalen är som högst bland 20-24 åringar, vi hoppas därför att vid höstens budgetpresentation se en subvention som sträcker sig upp till 25 år- det är att satsa på ungas sexuella hälsa och kommer även att minska de oönskade graviditeterna.

Men det går att förändra.

För två år sedan var även den spanska regeringen på väg att förbjuda abort. Så sent som fem år tidigare hade personer fått tillgång till fri abort i Spanien, något som Partido Popular snabbt ville ändra på när de kom till makten. Regeringen lade fram ett förslag om att abort endast skulle tillåtas efter våldtäkt eller om den gravidas liv var vid fara.

Protesterna lät inte vänta på sig, i Spanien gick människor i alla åldrar ut på gatan och demonstrerade mot förslaget. Runt om i Europa skedde protester och även utanför spanska ambassaden i Stockholm demonstrerade vi i solidaritet med våra systerorganisationer i Spanien. Även vi i RFSU besökte Spanien och demonstrerade tillsammans med tiotusentals personer utanför parlamentet i Madrid.

Och protesterna fick resultat.

Den spanska regeringen fick dra tillbaka sitt förslag och förslagets arkitekt, justitieministern tvingades avgå.

Abortmotstånd har alltid funnit, skillnaden på senare tid är kreativiteten för att inskränka tillgången till abortvård. Ett nytt grepp för abortmotståndare är att kräva att personalen ska få rätt att neka till att utföra abortvård. Det ser vi även i Sverige. Istället för plakat på blodiga foster och krav på totalförbud mot abort har abortmotståndet hittat en ny väg.

Via juridiken försöker man införa möjligheten att vårdpersonal få rätt att neka till att utföra arbetsuppgifter som ingår i deras yrke, de så kallade samvetsklausulerna eller som vi hellre säger- vårdvägran.

När Norge skulle skriva sin abortlagstiftning var man tvungen att gå abortmotståndare till mötes och skrev in detta i sin lagstiftning. Det var ingen slump utan resultatet av politisk förhandling. När Sveriges abortlagstiftning skulle antas valde man aktivt att inte ge vårdpersonal rätt till att neka till att utföra abortvård.

Vården ska utgå från patienters behov och inte vårdpersonalens och låt det så förbli.

Om du inte vill arbeta med abortvård finns mycket annat att välja på, men sök dig inte till utbildningen för att bli gynekolog eller barnmorska.

Anställningen som barnmorska eller gynekolog är ingen À la carte meny där du fritt kan välja arbetsuppgifter.

Det är ingen mänsklig rättighet att bli barnmorska eller gynekolog men det är en rättighet att få tillgång till vår lagstadgade vård, utan att mötas av personalens egna moraliska betänkligheter.

Vi vet av andra länder att ett införande av vårdvägran begränsar tillgången till abortvård. Vi har nu två riksdagspartier som påstår något annat, Sd och Kd. I länder som inför vårdvägran är resultatet tydligt- abortvården påverkas och den som får betala priset är personen som är i behov av vård.

I Italien finns regioner där det i princip är omöjligt att få tillgång till abort, för att så många läkare nekar att utföra aborter. Inte alltid för att de är emot abort utan för att det isåfall är det enda du får göra- och på abortvård gör du inte karriär.

Att öppna för vårdvägran är att öppna även för fler inskränkningar i abortvården. Vi kan ta Norge som exempel där Kristelig Folkeparti för två år sedan ville göra just detta och ge husläkare möjlighet att neka patienter hänvisning till abortvård.

Förslaget väckte starka reaktioner och under 8 mars demonstrerade stora delar av Norge mot förslaget och vi besökte vår norska samarbetsorganisation.

Även i Norge gav protesterna resultat och regeringen fick dra tillbaka sitt förslag

Vi kan tyvärr inte ta alla segrar för givna, utan måste fortsätta arbetet för allas rätt att fatta beslut om sin egen kropp och sexualitet

Att utvecklingen i Europa går bakåt med högerextremas frammarsch och värdekonservativa rörelser som organiserar sig över landsgränserna stämmer

Men det finns samtidigt en annan verklighet, vi ser fler feministiska rörelser än på länge som också organiserar sig över landsgränserna

Vi kan inte bara måla upp bakslagen, vi måste också se framgångarna

Och vi måste samtidigt påminna oss om att framgångarna inte resultatet av en slump

Utan protesterna i Spanien och Norge hade deras abortlagstiftningar varit inskränkta idag, och det hade inte stannat vid de länderna.

En inskränkning i abortlagstiftningen i Spanien hade gett luft under vingarna till andra europeiska länder och en utvidgning av samvetsklausuler i Norge hade gett stöd till abortmotståndet i Sverige

Det som just nu pågår i Polen angår oss. Före vi hade rätt till abort i Sverige reste människor från Sverige till Polen, nu är det vår tur att ställa upp.

När vi besökte Warszawa hölls många bra tal men det som fick mest applåder och jubel var när arrangörerna läste upp det stöd som hade strömmat in från hela världen. Från bland annat USA, Irland, Australien, Frankrike och Sverige.

Vårt stöd och vår röst är viktigt inte minst för alla de som nu kämpar för att förslaget i Polen inte ska bli verklighet.

Under alliansregeringen fick utländska kvinnor rätt till abortvård i Sverige. Det var ett viktigt politiskt steg men det är nu dags för verkligt stöd. Få personer kommer till Sverige på grund av de höga kostnaderna.

En feministisk regering måste gå steget längre och även i realiteten möjliggöra för personer från Polen att komma hit.

Det fysiska avståndet till Polen är som sagt inte långt, men möjligheten att få bestämma över sin kropp är långt ifrån denna verklighet

Ge svenska ambassaden i uppdrag att informera om möjligheten att få abortvård i Sverige, översätt landstingens information till Polska och subventionera abortvården för de som inte kan få abortvård i dagsläget.

Nu är det dags för feministisk paybacktime!